

Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних
загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими
порушеннями мовлення

ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я

5 клас

Укладач: Пригода З.С. к.пед.н., ст.н.сп., лабораторії логопедії

Київ – 2015

Програму перероблено та доповнено, упорядник Пригода З.С. канд. пед. н., ст. н. сп. лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

Основа:

Програми та рекомендації до розподілу програмного матеріалу загальноосвітніх навчальних закладів для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. – К.: – 2009. Програми підготували М.К.Шеремет (керівник), В.В.Тищенко, В.В.Тарасун та ін.).

Зміст

Пояснювальна записка	4
Програма - 6 клас	10
Програма - 7 клас.....	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «основи здоров'я» для 6-7 класів розроблена, відповідно до основних положень Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, і спрямована на реалізацію вимог до загальноосвітньої підготовки учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). Актуальність проблеми полягає в оновленні програмового змісту у зв'язку із недостатньою розробленістю проблеми у вітчизняній логопедії, що вимагає спеціальної організації навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальних особливостей первинного мовленнєвого порушення.

Інтегрований предмет «Основи здоров'я» передбачає розвиток здоров'я збережувальної компетентності шляхом набуття учнями ТПМ навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього. Програма з основи здоров'я для 6-7 класів продовжує реалізацію мети і завдань освітньої галузі, визначеної у Державному стандарті загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Метою інтегрованого предмета є: формування в учнів із тяжкими порушеннями мовлення свідомого ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, навичками безпечної для життя і здоров'я поведінки. Відповідно до поставленої мети головними *завданнями* навчання основи здоров'я в основній школі є:

- формування в учнів мотивації дбайливого ставлення до життя і здоров'я;
- формування у школярів стійких переконань щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей;
- виховання у підлітків бережливого, дбайливого та усвідомленого ставлення до власного здоров'я як однієї з найвищих людських цінностей, потреби самопізнання та всебічного самовдосконалення;

- ознайомлення учнів основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованої на збереження життя і зміцнення здоров'я;
- формування в учнів сталої мотиваційної установки на здоровий спосіб життя як провідної умови збереження і зміцнення здоров'я;
- формування вмінь розрізняти, аналізувати, класифікувати мовні факти, оцінювати їх у відповідності до ситуації та сфери спілкування; працювати з текстом, здійснювати пошук інформації в різноманітних джерелах;
- ознайомлення учнів основними принципами, шляхами й методами збереження життя і зміцнення усіх складових здоров'я;
- навчання учнів методам самозахисту в умовах загрози для життя;
- навчання учнів методам самооцінки і контролю стану і рівня здоров'я протягом усіх років навчання;
- розвиток навичок учнів, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя.

Корекційно-розвивальна робота має на меті:

- розвиток лексико-граматичної сторони мовлення шляхом збагачення різних лексичних категорій, уміння користуватися лексичними мовними засобами у різних мовленнєвих ситуаціях, формування морфологічних та синтаксичних узагальнень,;
- корекцію зв'язного (діалогічного, монологічного) мовлення на основі розвитку умінь граматично правильно та логічно висловлювати свої думки, сприймання та відтворення почутого та прочитаного тексту з використанням зорової опори та без неї, за уявленням та уявою, розвитку внутрішнього мовлення;
- розвитку навичок читання та письма.

Навчальна програма побудована на основі інтегрованого поєднання елементів знань щодо збереження і захисту життя та зміцнення здоров'я людини.

Зміст першої колонки містить розгорнуті теми відповідно до Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. До кожного розділу програми визначені обов'язкові результати навчання, спрямовані на досягнення учнями здоров'я збережувальної, соціальної, загальнокультурної та інших компетентностей.

У другій колонці подано інформацію про досягнення учнів з ТПМ у процесі навчання обсягу знань щодо збереження життя та зміцнення здоров'я, поглиблення навичок та умінь (зокрема прийняття рішень, розв'язання проблем, творчого та критичного мислення, спілкування, самооцінки та почуття гідності, протистояння негативному психологічному впливові, подолання емоцій та стресу, а також розвиток співчуття і відчуття себе як громадянина), усвідомлення ними необхідності відповідати за своє життя і здоров'я.

Третя колонка стосується особливостей корекційно-розвивальної роботи в процесі навчання дітей з ТПМ. Тут розташовано детальну інформацію щодо формування компонентів мовленнєвої та навчальної діяльності, розвиток тих психічних функцій, що беруть участь у процесі читання і письма, особистісних якостей, які є основою благополучного засвоєння знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних та індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку учня. Зміст корекційно-розвивальної лінії навчання, з одного боку, відбиває послідовність формування певних складових що входять до психологічної структури читання, а також загальнонавчальних, з іншого боку, розкриває умови, за яких має відбуватися накопичення знань та вдосконалення умінь в рамках кожного напрямку з урахуванням своєрідного мовленнєвого розвитку школярів.

На відміну від стандартної програми, за якою навчаються школярі середніх загальноосвітніх шкіл, програма для учнів з тяжкими порушеннями мовлення передбачає опанування необхідних знань, умінь та навичок з урахуванням рівня розвитку лексико-граматичної сторони мовлення. Такий підхід обумовлений необхідністю отримання змін, що мають місце під час вивчення матеріалу в рамках будь-якого напрямку кожної наступної теми. Поступове, дозоване ускладнення матеріалу веде до послідовного зростання вимог до рівня знань учнів за кожним напрямком з однієї теми в іншу. **Зміст програми** структуровано за чотирма розділами:

- 1) Здоров'я людини.
- 2) Фізична складова здоров'я.
- 3) Психічна і духовна складові здоров'я.
- 4) Соціальна складова здоров'я.

Розділ «Здоров'я людини» передбачає формування цілісного уявлення учнів про здоров'я, безпеку і розвиток людини, їх взаємозв'язок із способом життя і навколишнім середовищем, а також засвоєння учнями правил безпечної поведінки у природному і техногенному середовищі.

Розділ «Фізична складова здоров'я» спрямовано на вивчення чинників, що впливають на фізичне благополуччя дитини.

Розділ «Психічна та духовна складові здоров'я» містить інформацію щодо чинників, які впливають на емоційний, інтелектуальний та духовний розвиток учня. Профілактика шкідливих звичок розглядається в контексті розвитку позитивної самооцінки, навичок критичного мислення й уміння приймати виважені рішення.

Розділ «Соціальна складова здоров'я» присвячено вивченню чинників, що впливають на соціальне благополуччя людини та правил безпечної поведінки у навколишньому середовищі. Профілактика шкідливих звичок розглядається в контексті формування в учнів навичок протидії негативним соціальним впливам.

Зміст навчального матеріалу у програмі складається з двох частин: понятійного і діяльнісного, який складається з вправ для відпрацювання ключових умінь і навичок щодо збереження життя і зміцнення здоров'я. Виконання зазначених вправ є обов'язковим елементом навчальних занять відповідної тематики.

Програму побудовано за концентричним принципом. Зазначені розділи є наскрізними для всієї основної школи. У кожному класі зміст, обсяг і послідовність пропонованої учням інформації, організація її засвоєння змінюються відповідно до зростаючих пізнавальних і психологічних особливостей учнів. За умови дотримання державних вимог до результатів навчання послідовність і кількість годин на ці складові у підручниках і календарних планах можуть змінюватися відповідно до авторського викладу, робочого плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, в яких відбувається навчально-виховний процес (наближення епідемій, стихійне лихо, інфекційні хвороби тощо).

Особливість проведення уроків інтегрованого предмету «Основи здоров'я» полягає в тому, що оволодіння сприятливими для здоров'я і розвитку особистості життєвими навичками потребує багаторазового вправляння, насамперед у процесі групової взаємодії. Запорукою формування здорової особистості учня є взаєморозуміння, взаємоповага, толерантність, творче співробітництво всіх учасників навчального процесу. Увага вчителя має бути зосереджена на проведенні занять з використанням методів навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх учнів: роботі в групах, обговоренні, мозкових штурмах, розробці концептуальних карт, рольових іграх, дискусіях, творчих

проектах, інтерв'ю, аналізі життєвих ситуацій, екскурсіях, моделюванні розв'язання проблеми тощо.

Особливу увагу необхідно надати позитивній мотивації учнівз ТПМ не лише на вибір здорового способу життя, а й активну, щоденну й поступальну їх дію за правилами й вимогами збереження життя й зміцнення здоров'я.

Успішна реалізація програми інтегрованого предмета «Основи здоров'я» можлива лише на засадах активної співпраці, партнерства всіх учасників навчально-виховного процесу (учнів, педагогів, сім'ї та громади).

6 клас

35 годин, 4 години – резервний час

№	К-ть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи та очікувані результати
1	4	Розділ 1. Здоров'я людини		
		<p>Життя і здоров'я людини Безпека життєдіяльності. Здоров'я і благополуччя. Життєві навички, сприятливі для здоров'я.</p> <p>Ризики і небезпеки Поняття про ризик. Виправдані і невинуваті ризики. Оцінка ризиків у щоденному житті. Екстремальні і надзвичайні ситуації.</p> <p>Навколишнє середовище і здоров'я Вплив природних чинників на здоров'я людини. Небезпеки природного середовища. Техногенне середовище. Екологічні проблеми довкілля. Соціальне середовище і здоров'я. Захист від кримінальних небезпек. Моделювання поведінки в умовах зміни кліматичних умов. Добір одягу за несприятливих погодних умов (ожеледиця, хуртовина, спека). Відпрацювання алгоритму дій при потрапленні в екстремальну ситуацію. Складання пам'яток запобігання</p>	<p>Учні: <i>називають:</i> - складові здоров'я; - види і чинники ризику для життя і здоров'я; <i>наводять приклади:</i> - не сприятливих для здоров'я життєвих навичок; - небезпек навколишнього середовища; - небезпек для підлітків; <i>розпізнають:</i> - ознаки безпеки і небезпеки; - ознаки фізичного, соціального, психологічного і духовного благополуччя; - сприятливі і несприятливі для здоров'я людини погодні умови; <i>пояснюють:</i> - вплив небезпеки, невинуватих ризиків, екстремальних і надзвичайних ситуацій на життя і здоров'я; - дію природних чинників на здоров'я; <i>уміють:</i> - обирати одяг і взуття за несприятливих погодних умов;</p>	<p>Формування поняття “ризик”, “небезпечна ситуація” на основі абстрагування, узагальнення та конкретизації основних ознак складових здоров'я. Завдяки отриманих знань розвиваємо сенсорні процеси на основі вміння розпізнавати відчуття різної модальності, диференціювати внутрішні стани організму при їх безпосередньому впливі на відповідні рецептори Формування розуміння розпізнавати ознаки: безпеки і небезпеки, фізичного, соціального, психологічного і духовного благополуччя, сприятливі і несприятливі для здоров'я людини погодні умови. Розвиток умінь висловлювати власні міркування, щодо змісту прочитаного: виражати власні міркування до подій і їх учасників, наводити аналогічні приклади з</p>

		<p>кримінальних небезпек. Відпрацювання навичок захисту особистого майна (квартири, велосипеда, мобільного телефону)*.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - оцінювати ризик у щоденних ситуаціях; - безпечно поводитися при спілкуванні з незнайомими людьми; - уникати кримінальних небезпек; - обговорювати з батьками засоби захисту особистого майна; <p>демонструють способи самоконтролю та алгоритм дій в екстремальній ситуаціях; виявляють активну позицію щодо економії води, електричної енергії, участі в екологічних акціях, відповідальної поведінки в природі.</p>	<p>власного досвіду. Формування способів самоконтролю та алгоритм дій в екстремальній ситуаціях (виявляти активну позицію щодо відповідальної поведінки в природі, та повсякденному житті).</p>
2	6	Розділ 2. Фізична складова здоров'я		
		<p>Харчування і здоров'я Значення води і харчування для розвитку і здоров'я підлітків. Поживні речовини. Особливість харчування у підлітковому віці. Харчові звички. Принципи харчування для здоров'я. Калорійність харчування та енерговитрати залежно від фізичних навантажень. Профілактика йододефіциту і діабету. Правила купівлі, обробки і зберігання харчових продуктів. Перша допомога при харчових отруєннях. Особиста гігієна Складові особистої гігієни. Догляд за шкірою. Гігієна ротової порожнини. Особиста гігієна під час занять фізичною культурою та спортом. Аналіз маркування харчових продуктів*. Визначення збалансованості харчового</p>	<p>Учні: називають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - складові харчових продуктів, джерела їх надходження; - особливості харчування у підлітковому віці; - принципи харчування для здоров'я; - чинники, що впливають на формування харчових звичок; - наслідки неправильного харчування; - причини і симптоми харчового отруєння; <p>наводять приклади ситуацій, в яких треба звернутися до стоматолога;</p> <p>розпізнають ознаки збалансованого харчування; пояснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - небезпеку йододефіциту; - значення особистої гігієни; <p>уміють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати збалансований харчовий раціон, калорійність харчування та енерговитрати 	<p>Закріплення знань про складові харчових продуктів, джерела їх надходження, особливості харчування принципи харчування для здоров'я на основі порівняння випадків соціально схвальної і асоціальної поведінки. Формування умінь встановлення причинно-наслідкових зв'язків між способом життя і станом здоров'я, шляхом спеціально дібраних вправ (де вчитель пропонує учням розіграти ситуацію тематика присвячена “правила зберігання харчових продуктів”, “перша допомога при харчових отруєннях”). Розвиток вербально-логічного мислення (де учні порівнюють власні вчинки і поведінку з іншими людьми, проводять аналогії та моделюють за аналогією власну поведінку).</p>

	раціону*. Складання пам'ятки: «Правила особистої гігієни»	залежно від фізичного навантаження; - зберігати і споживати йодовану сіль; - аналізувати інформацію на упаковках харчових продуктів; - запобігати харчовим отруєнням; - надавати допомогу і самопомогу при харчових отруєннях; <i>дотримуються правил харчування для здоров'я та правил особистої гігієни.</i>	Формування моральних та гуманних почуттів на основі ціннісного ставлення до харчування для здоров'я та правил особистої гігієни людей.
3	6	Розділ 3. Психічна і духовна складові здоров'я	
	<p>Звички і здоров'я Психічний розвиток підлітка. Ознаки гармонійного розвитку хлопчиків і дівчаток. Потреби людини, їх розвиток із віком. Навички і звички. Вплив звичок на здоров'я. Корисні і шкідливі звички. Чинники формування звичок.</p> <p>Самооцінка і здоров'я Поняття самооцінки. Види самооцінки. Формування адекватної самооцінки. Критичне мислення та вміння приймати рішення Види рішень. Алгоритм прийняття зважених рішень. Рішення, важливі для здоров'я. Вплив реклами на рішення людини. Види реклами. Соціальна і комерційна реклами. Психоактивні речовини і здоров'я. Позитивні й негативні впливи однолітків. Протидія тиску і маніпуляціям. Вплив ВІЛ- інфекції на організм людини.</p>	<p>Учні: <i>називають:</i> - особливості психічного розвитку підлітків; - чинники, що впливають на прийняття рішень і формування звичок; - переваги адекватної самооцінки; - наслідки активного і пасивного куріння, зловживання алкоголем; - причини, з яких люди не курять, не вживають алкоголь; <i>наводять приклади:</i> - потреб людини ; - корисних і шкідливих звичок; <i>розпізнають:</i> - види самооцінки; - прості, щоденні і складні рішення; - позитивні й негативні соціальні впливи; - соціальну і комерційну рекламу; - перебільшену і неправдиву інформацію в рекламі; - ситуації, безпечні щодо ризику ВІЛ-інфікування; <i>пояснюють:</i></p>	<p>Формування поняття “самооцінка” на основі абстрагування, узагальнення та конкретизації основних ознак особливості психічного розвитку підлітків. Розвиток критичного мислення, шляхом моделювання ситуації прийняття зважених рішень. Розвиток сенсомоторних процесів на основі вміння розпізнавати та диференціювати відчуття різної модальності при їх безпосередньому впливі на відповідні рецептори. Формування умінь здійснювати планування і самоконтроль (або частковим контролем з боку педагога) власної життєдіяльності з опорою на вміння розробляти розпорядок дня. Алгоритм прийняття зважених рішень, що важливі для здоров'я. Розвиток лексичної системи на основі узагальнення значень слів, які позначають ознаки стани здоров'я і</p>

		<p>Поняття про СНІД. Як ВІЛ не передається. Толерантне ставлення до людей, що живуть з ВІЛ.</p> <p>Проект самовдосконалення (вибір, планування і досягнення мети).</p> <p>Створення плану формування корисної звички (чи відмови від поганої або шкідливої звички).</p> <p>Моделювання ситуації прийняття зважених рішень.</p> <p>Аналіз грошових витрат, пов'язаних з курінням.</p> <p>Аналіз соціальної і комерційної реклами.</p> <p>Моделювання ситуації відмови від вживання психоактивних речовин.</p> <p>Створення соціальної реклами з профілактики ВІЛ-інфекції.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вплив самооцінки на поведінку і здоров'я людини; - вплив корисних звичок на здоров'я; - згубний вплив вживання психоактивних речовин на здоров'я підлітків; - алгоритм прийняття зважених рішень; - необхідність відмови від пропозицій вживання психоактивних речовин; - вплив ВІЛ-інфекції на організм людини; - відмінність між ВІЛ і СНІД; <p>аналізують:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поширені міфи про психоактивні речовини; - зміст і мету комерційної реклами; <p>уміють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати свої звички; - створювати план формування корисної звички; - критично аналізувати рекламні повідомлення; - відмовлятися від небезпечних пропозицій сторонніх людей, друзів, протидіяти тиску компанії; - виявляють толерантне ставлення до ВІЛ-позитивних людей. 	хвороби.
4	15	Розділ 4. Соціальна складова здоров'я		
	7	<p>Тема 1. Соціальне благополуччя</p> <p>Спілкування і здоров'я</p> <p>Спілкування людей. Засоби комунікації. Навички спілкування. Стили спілкування. Значення упевненої поведінки для здоров'я.</p> <p>Види стосунків. Стосунки в родині, класі, підлітковому середовищі.</p>	<p>Учні:</p> <p>називають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види стосунків, методи покращення стосунків; - способи та етапи конструктивного розв'язання конфліктів; <p>наводять приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стосунків в родині та з однолітками; 	<p>Формування поняття “конфлікт” на основі абстрагування, узагальнення та диференціації спільних та відмінних ознак різних конфліктних ситуаціях.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення, шляхом моделювання ситуації із конструктивним розв'язанням конфліктів.</p>

	<p>Конфлікти і здоров'я Поняття конфлікту. Види і способи розв'язання конфліктів. Конструктивне розв'язання конфліктів. Запобігання ескалації конфлікту. Самоконтроль у конфліктних ситуаціях. Стосунки з однолітками Підліткові компанії. Ознаки дружніх, недружніх і небезпечних компаній. Способи протидії агресії та насиллю у підлітковому середовищі. Відпрацювання навичок упевненої поведінки у життєвих ситуаціях. Складання плану покращення міжособистісних стосунків. Моделювання ситуації із конструктивним розв'язанням конфліктів. Відпрацювання навичок самоконтролю у конфліктних ситуаціях.</p>	<p>- чинників розпалювання конфліктів; розпізнають: - ознаки вербальної і невербальної комунікації, активного і пасивного слухання; - стилі спілкування; - конфлікти поглядів і конфлікти інтересів; - дружні, недружні і небезпечні компанії; - вияви фізичного і психологічного насилля; пояснюють: - особливості спілкування з дорослими й однолітками; - вплив конфліктів на здоров'я; - необхідність конструктивного розв'язання конфліктів; - важливість толерантного ставлення до поглядів і переконань, урахування інтересів і потреб інших; - негативні наслідки приналежності до небезпечних компаній; аналізують: - переваги і недоліки різних стилів спілкування; - свої стосунки з іншими людьми; уміють: - упевнено поводитися в різних життєвих ситуаціях; - уникати непорозумінь у спілкуванні; - толерантно ставитися до смаків і поглядів інших; - розв'язувати конфлікти, уникати ескалації конфліктів, контролювати емоції у конфліктних ситуаціях; - обирати коло спілкування, яке сприяє</p>	<p>Відпрацювання навичок самоконтролю у конфліктних ситуаціях. Формування розуміння ознак вербальної і невербальної комунікації, активного і пасивного слухання, конфлікти поглядів і конфлікти інтересів, дружні, недружні і небезпечні компанії. Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їх учасників, наводити аналогічні приклади з власного досвіду (розв'язувати конфлікти, уникати ескалації конфліктів, контролювати емоції у конфліктних ситуаціях). Формування умінь емоційно-позитивного відношення спілкування з однокласниками і членами родини, дружнього спілкування однолітків.</p>
--	--	---	---

		<p>здоров'ю;</p> <ul style="list-style-type: none"> - протидіяти виявам агресії і насилля у своєму середовищі; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спілкування з однокласниками і членами родини; - дружнього спілкування дівчат і хлопців. 	
8	<p>Тема 2. Безпека в побуті й навколишньому середовищі</p> <p>Безпека в побуті</p> <p>Правила користування газовими приладами, електроприладами, водогоном, тепловими мережами. Безпека при користуванні засобами побутової хімії.</p> <p>Пожежна безпека оселі</p> <p>Причини виникнення пожеж. Стадії розвитку пожежі. Пожежна охорона. Профілактика пожеж. План евакуації з будинку.</p> <p>Засоби пожежогасіння. Гасіння невеликої пожежі. Захист органів дихання в зоні пожежі. Дії в разі загоряння одягу.</p> <p>Проживання у промисловій зоні</p> <p>Види небезпечних промислових об'єктів. Дії школяра під час виникнення аварійної ситуації на підприємстві. Підручні засоби захисту.</p> <p>Безпека руху велосипедиста</p> <p>Елементи конструкції велосипеда, що впливають на безпеку руху. Одяг для велосипедиста. Засоби безпеки велосипедиста.</p>	<p>Учні:</p> <p>називають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - небезпечні ситуації, які можуть виникнути в оселі; - основні причини виникнення пожеж; - переваги і недоліки різних типів вогнегасників; - ознаки виникнення аварії на підприємстві; - правила перевезення вантажів і виконання маневрів на велосипеді; - види і телефони державних служб надання допомоги в екстремальних ситуаціях; - основні складові автомобільної аптечки та їх призначення; <p>наводять приклади ситуацій, в яких вогонь може бути особливо небезпечним;</p> <p>розпізнають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - негорючі, легкозаймисті речовини і матеріали; - препарати побутової хімії за рівнем безпеки; - стадії пожежі і типи вогнегасників; - групи промислових об'єктів за наслідками аварій; - елементи конструкції велосипеда, що впливають на безпеку руху; 	<p>Удосконалення та розвиток довільної оперативної та довготривалої пам'яті. Формування вміння відповідно до ситуації вживати і правильно вимовляти негорючі, легкозаймисті речовини.</p> <p>Розв особливості психічного розвитку иток розумових операцій: аналізу, синтезу порівняння, узагальнення, абстрагування.</p> <p>Формування навички грамотно будувати усні висловлювання при цьому користуючись понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>Формування умінь простежувати логічні зв'язки та робити відповідні умовиводи.</p> <p>Розвиток зорової уваги (стійкості та концентрації), пам'яті.</p> <p>Формування навички долати труднощі шляхом знаходження правильного рішення.</p> <p>Формування прагнення довести роботу до кінця.</p>

	<p>Правила дорожнього руху для велосипедистів. Правила перевезення вантажів і виконання маневрів на велосипеді.</p> <p>Поведінка в екстремальних ситуаціях</p> <p>Телефони аварійних служб. Повідомлення для рятувальних службам.</p> <p>Правила взаємодії з рятувальниками.</p> <p>Перша допомога при ураженні електричним струмом, попаданні хімічних речовин на шкіру, отруєнні, ДТП.</p> <p>Відпрацювання навичок безпечного зберігання ліків і засобів побутової хімії.</p> <p>Відпрацювання навичок екстреної евакуації з приміщення школи і своєї оселі.</p> <p>Виготовлення ватно-марлевої пов'язки.</p> <p>Моделювання ситуації виклику рятувальних служб.</p> <p>Моделювання допомоги при ураженні електричним струмом.</p> <p>Моделювання допомоги при попаданні на тіло хімічних речовин.</p> <p>Моделювання допомоги при отруєнні хімічними речовинами.</p> <p>Вивчення вмісту автомобільної аптечки.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сигнали маневрування велосипедистів; - ознаки ураження електричним струмом, хімічних опіків, отруєння; <p>пояснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст поняття «трикутник вогню»; - необхідність використання велосипедного шолома; - правила зберігання і використання ліків і препаратів побутової хімії; - необхідність надання першої допомоги; <p>аналізують наслідки неправильного перевезення вантажів на велосипеді;</p> <p>уміють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користуватися газовою плитою, перекривати вентиля водогону, вимикати електрику на щитку; - організовано евакуюватися з приміщення у разі пожежі; - перевіряти пожежну безпеку своєї оселі; - застосовувати належні засоби пожежогасіння при різних типах пожеж; - захищати органи дихання, правильно діяти у випадку загоряння одягу на людині; - обирати відповідні алгоритми дій у разі сигналу цивільної оборони; - добирати одяг для велосипедних прогулянок; - обирати безпечні способи маневрів на велосипеді; - скласти стислі та інформативні повідомлення для рятувальників; - викликати рятувальників і надавати їм посильну допомогу; 	
--	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> - адекватно оцінювати свої можливості і надавати першу допомогу потерпілим при ураженні електричним струмом, хімічних опіках, отруєннях, ДТП; <p>дотримуються правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користування газовими приладами, електроприладами, водогоном, тепловими мережами, засобами побутової хімії; - пожежної безпеки; - дорожнього руху для пішохода, пасажирів, велосипедистів.	
--	--	--	---	--

7 клас
35 год., 4 год. – резервний час

№	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи та очікувані результати
1	9	Розділ 1. Здоров'я людини		
		<p>Здоров'я і спосіб життя Цілісність здоров'я. Чинники впливу на здоров'я. Формування здорового способу життя. Переваги здорового способу життя. Формування корисних звичок. Навички, сприятливі для здоров'я. Значення життєвих принципів для здоров'я.</p> <p>Профілактика захворювань Інфекційні та неінфекційні захворювання. Захисні реакції організму і бар'єри на шляху інфекцій. Заходи профілактики інфекційних захворювань.</p> <p>Принципи безпечної життєдіяльності Природні, техногенні та соціальні небезпеки. Види і джерела ризику. Рівні ризику.</p> <p>Безпека на дорозі Безпека пасажирів легкового і вантажного автомобіля. Засоби безпеки легкового автомобіля. Заходи безпеки під час поїздки на вантажному автомобілі. Небезпечні вантажі. Види ДТП. Положення тіла, які знижують ризику травмування під час ДТП. Дії</p>	<p>Учні: називають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чинники впливу на здоров'я; - правила здорового способу життя; - причини хвороб; - шляхи проникнення інфекції; - принципи безпечної життєдіяльності; - види і рівні ризику; - вимоги до перевезення пасажирів у вантажному автомобілі; - дії свідків ДТП; - причини виникнення пожеж; - види паливних газів; - правила користування пічним опаленням; <p>наводять приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інфекційних і неінфекційних захворювань; - заходів профілактики інфекційних захворювань; - горючих речовин; - ситуацій, в яких можна отруїтися чадним газом; - засобів пожежогасіння; <p>розпізнають:</p>	<p>Систематизація знань та уявлень про об'єкти та явища цінності здоров'я на основі абстрагування та узагальнення суттєвих ознак, їх конкретизації та диференціації.</p> <p>Формування умінь робити висновки, умовиводи на основі заданого алгоритму, всебічного аналізу системи чинників того чи іншого явища та абстрагувати серед інших основний.</p> <p>Формування поняття про безпеку на дорозі на основі знань абстрагувати суттєві ознаки безпеки. Спеціально дібрані вправи де вчитель з учнями відпрацьовує алгоритм дій під час пожежі в громадському приміщенні.</p> <p>Удосконалення навички зв'язного мовлення: висловлює власні міркування щодо змісту почутого або прочитаного, виражає ставлення до подій, наводить аналогічні приклади з власного досвіду.</p> <p>Формування умінь оцінювати рівень власного здоров'я, розрізняти ознаки здоров'я і хвороби.</p>

		<p>свідків ДТП.</p> <p>Побутова безпека Безпека оселі. Правила безпеки при користуванні засобами побутової хімії, газовими приладами та пічним опаленням.</p> <p>Пожежна безпека у громадських приміщеннях Правила пожежної безпеки у школі. Оповіщення про пожежу. Первинні засоби пожежогасіння. Алгоритм дій під час пожежі в громадському приміщенні.</p> <hr/> <p>Самооцінка здоров'я. Створення соціальної реклами про здоровий спосіб життя. Оцінювання ризиків щоденного життя. Моделювання поведінки пасажера при ДТП. Відпрацювання алгоритму дій під час пожежі в громадському приміщенні.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ознаки здоров'я і хвороби; - природні, техногенні і соціальні небезпеки; - знаки, якими позначають небезпечні вантажі; - знаки пожежної безпеки; - оповіщення про пожежу; <p>пояснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив способу життя на здоров'я; - чому складно змінити звички; - значення життєвих принципів для здоров'я; - важливість взаємодії лікаря і пацієнта; - необхідність використання засобів безпеки в автомобілі; <p>уміють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювати рівень свого здоров'я; - налаштовуватись на зміни у способі життя; - наводити аргументи на користь здорового способу життя; - оцінювати рівень ризику в щоденних ситуаціях; - користуватися підголівниками і пасами безпеки; - приймати захисні положення тіла при ДТП; - користуватися побутовими газовими приладами; - евакуюватися з громадського приміщення; - користуватися засобами пожежогасіння. 	<p>Формування емоційно-позитивного відношення школяра до самого себе на основі почуття відповідальності за безпеку.</p>
2	4	Розділ 2. Фізична складова здоров'я		

	<p>Індивідуальний розвиток підлітків Ознаки біологічного, психічного, соціального, духовного дозрівання. Показники фізичного розвитку підлітків. Способи покращення фізичної форми. Косметичні проблеми підлітків Функції шкіри. Чинники, що впливають на здоров'я шкіри. Типи шкіри. Особливості функціонування шкіри у підлітковому віці. Догляд за шкірою і волоссям.</p> <hr/> <p>Визначення індивідуальних показників фізичної складової здоров'я. Визначення типу шкіри і волосся. Вибір косметичних засобів.</p>	<p>Учні: <i>називають:</i> - ознаки підліткового віку; - чинники впливу на фізичний розвиток і здоров'я підлітка; - основні функції шкіри; - поширені косметичні проблеми підлітків; <i>наводять приклади:</i> - фізичних вправ для прискорення росту; - косметичних засобів для підлітків; <i>пояснюють:</i> - виникнення косметичних проблем у підлітків; - негативний вплив куріння й алкоголю на здоров'я шкіри; <i>розпізнають</i> основні ознаки біологічного, психічного, соціального і духовного дозрівання; <i>уміють:</i> - визначати тип шкіри і волосся; - визначати індекс маси тіла, оцінювати рівень власного фізичного розвитку; - складати доцільне меню для контролю за масою тіла; - захищати шкіру від несприятливих погодних умов; - користуватися косметичними засобами; - звертатися по допомогу в разі виникнення косметичних проблем; <i>демонструють</i> позитивне ставлення до змін, що відбуваються у підлітковому віці.</p>	<p>Формування поняття “дозрівання” на основі знань абстрагувати, узагальнювати та диференціювати спільні та відмінні ознак різних конфліктних ситуаціях. Розвиток зв'язного мовлення, шляхом моделювання ситуації із конструктивним розв'язанням конфліктів. Формування розуміння ознаків вербальної і невербальної комунікації, активного і пасивного слухання, у процесі розповіді як захищати шкіру від несприятливих погодних умов, і якими користуватися косметичними засобами. Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту почутого чи прочитаного: виражати власні міркування щодо визначення індивідуальних показників фізичної складової здоров'я. Формування умінь емоційно-позитивного відношення спілкування з однокласниками і членами родини, дружнього спілкування однолітків.</p>
9	Розділ 3. Психічна і духовна складові здоров'я		
	Психічний і духовний розвиток	Учні:	Формування знань та уявлень про

	<p>Особливості психічного розвитку підлітків. Розвиток потреб. Духовний розвиток особистості. Життєві цінності і здоров'я.</p> <p>Уміння вчитися Умови успішного навчання. Розвиток сприйняття, уваги, пам'яті, творчих здібностей.</p> <p>Емоційне благополуччя Вплив емоцій на здоров'я і прийняття рішень. Культура вияву почуттів. Методи самоконтролю.</p> <p>Ознаки психологічної рівноваги. Поняття і види стресу. Реакція організму на стрес. Ефект самопідтримки стресу. Хронічний стрес і здоров'я.</p> <p>Чинники стресу в екстремальних ситуаціях. Чинники виживання в екстремальних ситуаціях. Позитивне мислення.</p> <p>Стрессова стійкість. Оцінювання рівня стресу. Керування стресом. Самодопомога і допомога при стресі.</p> <p>Конфлікти і здоров'я Причини виникнення і стадії розвитку конфліктів. Розпалювання конфліктів. Способи конструктивного розв'язання конфліктів.</p> <p>Аналіз особистої системи цінностей. Вправи на концентрацію уваги, розвиток пам'яті, уваги.</p> <p>Відпрацювання навичок самоконтролю. Формування позитивної адекватної</p>	<p>називають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознаки інтелектуального та емоційного розвитку підлітків; - ознаки психологічної рівноваги; - чинники виживання в екстремальних ситуаціях; - способи керування стресами; - стадії розвитку конфліктів; - способи розв'язання конфліктів; - етапи конструктивного розв'язання конфліктів; <p>розпізнають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відчуття, емоції, почуття; - конструктивну і неконструктивну критику; - конфлікти поглядів і конфлікти інтересів; <p>наводять приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прийомів для кращого запам'ятовування; - чинників виникнення стресів в екстремальних ситуаціях; <p>пояснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль цінностей в житті людини; - значення правильного харчування для навчання; - вплив самооцінки на поведінку людини; - ефект самопідтримки стресу; - вплив стресу на здоров'я; <p>аналізують:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив мислення на поведінку в екстремальних ситуаціях; - наслідки вживання стимуляторів для подолання стресу; <p>уміють:</p>	<p>особливості психічного розвитку підлітків.</p> <p>Формування лексичної системності іменників на позначення основних емоційних станів (відчуття – емоції – почуття, конфлікт – стрес).</p> <p>Удосконалення зв'язного монологічного коментувального та описового мовлення.</p> <p>Акцентування уваги на фонетичній лексичній і граматичній правильності мовлення.</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, конструктивного мислення, мисленнєвих операцій порівняння, аналізу, синтезу, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; операцій ймовірного прогнозування на лексичному та граматичному рівні.</p> <p>Формування умінь аналізувати систему цінностей, активізувати свої інтелектуальні здібності, розпізнавати ознаки стресу.</p> <p>Виховання в учнів організованості, охайності, ретельності, дисциплінованості, вміння доводити розпочату справу до кінця</p>
--	--	---	---

		самооцінки. Відпрацювання навичок планування часу. Моделювання способів конструктивного розв'язання конфліктів.*	<ul style="list-style-type: none"> - аналізувати свою систему цінностей; - активізувати свої інтелектуальні здібності; - адекватно реагувати на критику; - приймати зважені рішення; - застосовувати техніки самоконтролю; - розпізнавати ознаки стресу; - знижувати загальне стресове навантаження; - запобігати розпалюванню конфліктів; - конструктивно розв'язувати конфлікти. 	
3	9	Розділ 4. Соціальна складова здоров'я		
		<p>Соціальні чинники здоров'я Соціальна безпека населеного пункту. Держава на захисті прав дитини. Клініки, дружні для молоді. Вплив засобів масової інформації на здоров'я. Найближче оточення дитини. Вплив родини і друзів. Принципи формування міжособистісних стосунків. Види підліткових компаній. Ознаки небезпечних компаній. Способи протидії негативному соціальному впливу.</p> <p>Хвороби цивілізації Соціальні чинники ризику «хвороб цивілізації». Профілактика серцево-судинних, онкологічних захворювань, діабету, ожиріння. Вплив комерційної реклами на здоров'я.</p> <p>Профілактика захворювань, що набули соціального значення Наслідки вживання наркотиків. Міфи і факти про наркотики.</p>	<p>Учні: <i>називають:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ознаки безпечного і небезпечного соціального середовища; - статті Кримінального кодексу України про відповідальність за злочини, пов'язані зі зберіганням та розповсюдженням наркотиків; - шляхи зараження туберкульозом; - ознаки активної форми туберкульозу; <p><i>наводять приклади:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - позитивного і негативного впливу засобів масової інформації; - наслідків вживання наркотиків; положень законодавства України у сфері протидії епідемії ВІЛ-інфекції; - протитуберкульозних заходів на державному і особистому рівнях; <p><i>розпізнають:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - позитивні і негативні впливи соціального оточення; 	<p>Формування поняття «хвороб цивілізації». на основі узагальнення, систематизації та конкретизації знань та уявлень про об'єкти здорового способу життя. Активізація довготривалої пам'яті на основі узагальнених та диференційованих образів-уявлень, про предмети і явища чинників здоров'я та актуалізації асоціативних, словесних зв'язків тематичного і парадигматичного типів. Удосконалення навичок розуміння зв'язку куріння з небезпекою виникнення раку, вплив комерційної реклами, небезпеку стигми і дискримінації, зв'язок епідемії туберкульозу з епідемією ВІЛ-інфекції/СНІДУ. Розвиток гуманних та моральних почуттів на основі усвідомлення</p>

	<p>Наркотична залежність. Ознаки і механізми виникнення залежності. Положення кримінального законодавства у сфері боротьби з розповсюдженням наркотиків. Протидія залученню до вживання наркотиків.</p> <p>Особливості поширення ВІЛ-інфекції в Україні і світі. ВІЛ/СНІД і права людини. Причини і наслідки стигматизації і дискримінації. Законодавство України у сфері протидії епідемії ВІЛ-інфекції.</p> <p>Туберкульоз: умови інфікування і розвитку, ознаки захворювання. Заходи профілактики на державному і особистому рівнях.</p> <hr/> <p>Складання списку телефонів медичних закладів, психологічних та соціальних служб для молоді, кабінетів довіри.</p> <p>Складання рейтингу телепередач.*</p> <p>Створення антитютюнової, антиалкогольної, антинаркотичної реклами.</p> <p>Відпрацювання навичок відмови від пропозицій вжити наркотик</p>	<ul style="list-style-type: none"> - стратегії комерційної реклами; - міфи і факти про наркотики; - ознаки наркотичної залежності; - психологічні прийоми залучення до вживання наркотиків; <p>пояснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зв'язок куріння з небезпекою виникнення раку; вплив комерційної реклами; - небезпеку стигми і дискримінації; - зв'язок епідемії туберкульозу з епідемією ВІЛ-інфекції/СНІДу; <p>аналізують:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чинники соціальної безпеки свого населеного пункту; - можливості реалізації своїх прав; <p>уміють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обирати для перегляду фільми і телепередачі, які пропагують ціннісне ставлення до життя і здоров'я; - налагоджувати партнерські стосунки з родиною і друзями; - нейтралізувати можливий негативний вплив реклами; - відмовлятися від пропозиції вжити наркотики; - оцінювати ризики ВІЛ-інфікування у різних ситуаціях; - зменшувати ризик зараження туберкульозом; <p>демонструють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - негативне ставлення до вживання психоактивних речовин; - негативне ставлення до виявів стигми і 	<p>особливостей поширення ВІЛ-інфекції в Україні і світі. ВІЛ/СНІД і права людини та почуття відповідальності за її збереження та негативні наслідки.</p> <p>Удосконалення навички зв'язного мовлення: висловлює власні міркування щодо змісту почутого або прочитаного, виражає ставлення до подій, наводить аналогічні приклади з власного досвіду.</p>
--	---	--	---

		дискримінації людей, які живуть з ВІЛ.	
--	--	--	--